

به نام خدا

روانشناسی اجتماعی

فصل دوم

نظریه ها در روانشناسی اجتماعی

نظریه های اصلی

۱- نظریه های یادگیری: اساس یادگیری را بر اساس تقویت در نظر گرفته و عامل اصلی یادگیری را فرایند شرطی سازی می داند.

کاربرد این نظریه در روانشناسی اجتماعی به وسیله آلبرت بندورا در قالب نظریه یادگیری اجتماعی مطرح شد.

مکانیسم های یادگیری: الف) تداعی به معنی همراه شدن دو فرایند که یکی یادآور دیگری می شود.

ب) تقویت یعنی ارائه یک نیجه خوشایند

ج) تقلید یا همان مشاهده رفتار دیگران و یادگرفتن آن

نظریه های اصلی

۲- نظریه های شناختی: بیشتر در قالب نظریه گشتالت یا کل گرایی مطرح شده که مخالف تجزیه رفتار به اجزا بوده و آن را به صورت یک کل یکپارچه در نظر می گیرد. مثلاً مرداب را به صورت قطعه زمینی با مقداری آب که محاصره شده در نظر نمی گیرد بلکه به عنوان کلی مرداب.

کورت لوین با استفاده از اندیشه های گشتالت مفهوم میدان روانشناختی را مطرح کرد که بر اساس آن رفتار فرد تحت تاثیر تمام عوامل مختلف موقعیتی هست که در آن قرار دارد.

اسناد علی: این که مردم برای تعیین علل رفتار اجتماعی چگونه عمل می کنند؛ آیا علل درونی مانند رضایتمندی دارند یا علل بیرونی مثلاً خشنود کردن دیگران

نظریه های اصلی

- **شناخت اجتماعی:** چگونگی پردازش اطلاعات درباره مردم، موقعیت ها و گروه ها با توجه به سه حوزه :
- الف: **ادراک اجتماعی** یا همان روش پردازش و رمزگردانی محرک های اجتماعی. مثلاً چرا به برخی اعمال توجه کرده و برخی را نادیده می گیریم.
- ب: **حافظه اجتماعی** یا چگونگی اندوزش و به خاطر سپردن اطلاعات درباره مردم و رویدادها. این مساله بیشتر در قالب طرحواره ها یا شناخت های کلی ما مطرح می شود.
- ج: **قضاوت اجتماعی** یا همان شیوه تلفیق و ترکیب اطلاعات به وسیله مردم برای رسیدن به نتایج یا استنباط هایی در مورد محیط اجتماعی. مثلاً با به دست آوردن اطلاعات مختلف دست به انتخاب رشته می زنیم.

نظریه های اصلی

- ۳ نظریه های انگیزشی: تاکید بر عوامل انگیزشی، نیازها، اهداف و ارزش هایی که به رفتار شکل می دهد. در روانشناسی اجتماعی سه نظریه انگیزش مطرح شده که عبارتند از: **ارضای نیاز**، **تصمیم گیری عقلایی و تبادل اجتماعی**.
- **ارضای نیاز**: توجه به انگیزه ها و نیازهای ما در انجام رفتار
- **تصمیم گیری عقلایی**: توجه به سود و زیان احتمالی هر عمل و توجه به عقل و منطق. مهمترین نظریه در چهار چوب این رویکرد، نظریه انتظار – ارزش ادواردز (۱۹۵۴) است. این نظریه اظهار می دارد که تصمیمات ما بر مبنای دو عامل است: ارزش یا بازده تصمیم و احتمال حصول نتیجه.

نظریه های اصلی

- تبادل اجتماعی: مبادله پاداش و تنبیه بین دو نفر. مثلاً کمک به یک همکلاسی در یک درس و کمک گرفتن از او در درس دیگر.

نظریه های جامعه شناختی

- روانشناسی اجتماعی نه تنها ریشه در روانشناسی، بلکه در جامعه شناسی دارد و در واقع روانشناسی اجتماعی حوزه ای است که پلی بین روانشناسی و جامعه شناسی می زند.
- رویکردهای جامعه شناسی تحت عنوان **تعامل نمادین** و **نقش های اجتماعی** مطرح می شوند.

نظریه های جامعه شناختی

- تعامل نمادین
- بر اساس تعامل نمادین عامل تمایز انسان و حیوان قابلیت عظیم ما در ساختن و کاربرد نمادها یا همان زبان است.
- برخی از مفاهیم مطرح شده در این دیدگاه عبارتند از تعریف موقعیت و مفهوم خود یا نفس
- تعریف موقعیت: باورها، ادراک ها و فهم مشترک در تعاملات اجتماعی.
- خود یا نفس: این که چه کسی هستیم و چگونه هستیم و از تعامل های ما با دیگران به دست می آید. چارلز کولی اصطلاح خودآینه ای را برای نشان دادن این مفهوم که ما خود را در آینه رفتار با دیگران با خودمان می بینیم به کار برده است.

نظریه های جامعه شناختی

- نقش های اجتماعی
- هنجارها یا حقوق و مسئولیت هایی که در یک نظام اجتماعی به یک سَمَت ویژه تفویض می شود. نظام اجتماعی به هر گروه یا سازمان اجتماعی که افراد آن با هم در تعامل هستند اطلاق می شود مثل خانواده، یک تیم ورزشی، مدرسه و ...
- سَمَت جایگاه و پایگاه افراد است مثلاً دانشجو، استاد، رئیس و کارکنان یک دانشگاه
- هنجارهای اجتماعی یعنی قواعد و انتظاراتی درباره آن چه اعضای اجتماعی یا گروه باید باشند یا انجام دهند. مثلاً گردن نهادن به آیین نامه های انضباطی دانشگاه

نظریه های زیست شناختی

- این مفهوم در ارتباط با مجموعه ویژگی های زیست شناختی متمایز کننده انسان از حیوان است مانند سطح هوش، زبان، ناتوانی در هنگام تولد و
- **غریزه:** یک نوع ویژگی ذاتی خاص انسان یا حیوان. این که غریزه ها بر رفتار اجتماعی ما تاثیر دارند یا نه زیاد مورد بحث نیست، بلکه اهمیت نقش آنها و این که هر کدام چه نوع اثری بر رفتار دارند مطرح است. یه طور مثال برخی معتقدند که انسان دارای غریزه پرخاشگری است.
- **جامعه شناسی زیستی (زیست جامعه شناسی):** این رویکرد نظریه تحولی را برای تبیین رفتار اجتماعی در حیوانات به کار می برد. در این دیدگاه، رفتار، حداقل تا حدودی به وسیله ی ژنتیک تعیین می شود، و الگوهای رفتاری در طول زمان به وسیله انتخاب طبیعی ژن های خاص تحول پیدا کرده اند.

نظریه های جامعه شناختی

- تفاوت های فردی: این که تفاوت های زیست شناختی بین مردم می تواند تفاوت های را در رفتار آن ها ایجاد کند. مثلا برخی افراد درشت هیکل و قوی تر هستند یا برخی افراد مستعد پرخاشگری هستند.

نظریه نقش

- نقش عبارت است از کارکردهایی که یک شخص هنگام اشغال یک پست یا مقام در یک زمینه اجتماعی خاص باید انجام دهد. مفهوم نقش در روانشناسی اجتماعی با اصطلاحاتی نظیر الگوی نقش، نقش بازی کردن و قبول نقش بیان می شود. کاربرد این مفهوم به ما کمک می کند تا درک کنیم چرا رفتار مردم ممکن است با تغییر یافتن نقش آنها در جامعه تغییر کند.
- در سال های اخیر اندیشه کلی مفهوم نقش در قالب مفاهیم خود به نمایش درآمده است؛ مفاهیمی مانند خودپنداره، خودآیینی، خود - آگاهی و یا خود - نظارتی
- تعارض نقش: زمانی که شخص دارای چندین سِمَت باشد و بین آنها همخوانی وجود نداشته باشد.

وضعیت نظریه ها در روانشناسی اجتماعی امروزی

- امروزه بیشتر بر وضع نظریه های بُرد متوسط تاکید می شود که وجوه خاص رفتار انسان از قبیل نگرش، پرخاشگری یا جذابیت دوجانبه را تبیین می کند.

موفق و پیروز باشید

